

Repiblik Ayiti

MINISTÈ EDIKASYON NASYONAL AK FÒMASYON PWOFESEYONÈL
KOMISYON MILTISEKTORYÈL NASYONAL ENPLANTASYON NOUVO SEGONDÈ

1-KREYÒL

2009-2010

SA KI NAN PWOGRAM NAN

DOUVAN PAWOL.....	4
I.FINALITE EDIKASYON AYISYEN AN.....	5
II. OBJEKTIF JENERAL EDIKASYON AN AYITI.....	6
III. MISION ANSÈYMAN SEGONDÈ AN AYITI.....	6
IV. OBJEKTIF JENERAL EDIKASYON AN AYITI.....	7
V. FINALITE ANSÈYMAN KREYÒL	9
VI.OBJEKTIF JENERAL ANSÈYMAN LANG KREYÒL.....	10
VII. PWOGRAM KAD	14
VIII. PWOGRAM DETAYE (3ÈM ANE).....	23

DOKIMAN-PWOGRAM **segondè** a revize sou responsablite Direksyon Ansèyman Segondè (DES) ak Komisyon Miltisektoryèl Enplantasyon Nouvo Segondè ; e se yon Komisyon espesyal ki òganize an SOU-KOMISYON plizyè disiplin

ak espesyalite ki nan tout sektè nan edikasyon an, prive tankou piblik, ki ekri li. Men enstitisyon ak asosyasyon ki patisipe :

*Komisyon Miltisektoryèl Enplantasyon Nouvo Segondè *Enstiti Nasyonal Fòmasyon Pwofesyonèl *Èd ak Aksyon, Ayiti
*Kolèj Jilmis Jozèf *Kolèj LEO DEFAY * Inivèsite VALPAREZO *Asosyasyon Ayisyen Pwofesè Franse *Ministè
Lajenès Espò ak Aksyon Sivik *Lekòl Nasyonal Dèza * Sant d Etid Segondè *Kolèj Kats Preswa * Kolèj Blèz Paskal
*Nouvo Kolèj Bèd *Enstiti Sent Woz de Lima * Sant d Etid Ketnèl Vènè * Kolèj Wakim Etyèn *Inivèsite Kiskeya.

Enstiti Ayisyen Fòmasyon nan Syans Edikasyon (IHFOSED) asire ankadreman teknik ak metodolojik Sou-Komisyon elaborasyon an. Enstiti a bay apui lojistik li tou nan pwodiksyon dokiman sa a.

Ministè Edikasyon Nasyonal ak Fòmasyon Pwofesyonèl (MENFP) remèsye ak anpil senserite tout moun ki patisipe dirèkteman ou endirèkteman nan aboutisman gwo travay sa a.

Douvan pawòl

Suivan prensip nouvèl Politik edikatif nasyonal la, PWOGRAM PEDAGOJIK OPERASYONÈL sa a vize konsolide baz filozofik, sosyolojik, pedagogik ak sikolojik Edikasyon elèv yo pandan etid yo nan lekòl segondè, dapre karakteristik sa yo :

- I. RANFÒSE sa elèv yo te aprann nan 3èm Sik Fondamantal la ;
- II. NOUVO PWOFIL ELÈV la nan finisman etid li, prezante sou fòm finalite, bi ak objektif jeneral Edikasyon an ;
- III. ESTRIKTI Lekòl Segondè ayisyen an ;
- IV. PWOGRAM KAD DETAYE pou tout sik segondè a, pou chak ane ansèyman ak pou chak disiplin;
- V. NOUVO ESTRATEJI ansèyman ak aprantisaj, pou travay elèv yo ak anseyan yo kapab pi bon ;
- VI. PREPARASYON AK OUVÈTI sou nivo ki pi wo nan Lekòl Ayisyen an (Ansèyman siperyè ak inivèsitè).

Pwogram lekòl segondè a kòmanse yon nouvo etap nan evolisyon renovasyon sistèm edikatif ayisyen an. Nan fason li oryante, nan sa li gen ladan l' ak nouvo wòl li jwe nan pratik lekòl la, pwogram sa a se yon enstriman efikas pou promosyon demokrasi, aksyon sivik ak inite nasyonal la ; li fèt pou TOUT pitit peyi a.

I. Finalite Edikasyon Ayisyen an

Selon pwojè lwa Oryantasyon Edikasyon an ki fèt nan lane 1998 e ki depoze devan Palman an pou ratifikasyon :

- ❖ Edikasyon ayisyen an, ki baze tèt li sou yon filozofi ki kwè nan moun ak nan sa ki itil, se yon edikasyon nasyonal ki prezante idantite lòm ayisyen an. Li pèmèt moun yo vin moun toutbon nan dimansyon fizik, espòtif, afektif, entèlektyèl, atistik ak moral. Li fòme sitwayen responsab, ajan devlopman politik, ekonomik, sosyal ak kiltirèl pou peyi a. Li dwe fè pwomosyon idantite ak kilti nasyonal la. Li dwe tou ouvri tèt li sou valè inivèsèl, rejyonal oubyen karayibeyen, ak sou lòt kilti san li pa fè valè kiltirèl peyi a ditò.
- ❖ Edikasyon Ayisyen an gen pou misyon devlope konsyans nasyonal, sans responsablite ak espri kominotè lè li entegre nan kontni yo sa nou jwenn nan reyalite ayisyen an. Li se yon enstriman devlopman nasyonal nan kontribisyon li bay pou amelyorasyon anviwonman fizik ak sosyal ak pou pwogrè nan lavi sosyal ak ekonomik peyi a.
- ❖ Lekòl Ayisyen vize anvan tout bagay fè fòmasyon yon moun ki alafwa se yon sitwayen, yon pwodiktè ki kapab amelyore toutan kondisyon fizik natirèl yo, ki kapab kreye richès natirèl, epi kontribye nan fè pwomosyon valè kiltirèl, moral ak espirityèl. Lekòl Ayisyen an dwe anseye gwo valè nou jwenn nan tan modèn nan tankou respè dwa moun. Gras a nouvèl fonksyon sa yo, Edikasyon Ayisyen an dwe bay tout timoun nan peyi a san distenksyon yon fòmasyon debaz solid, opòtinite fòmasyon espesyalize nan diferan nivo, epi bonjan posiblite pou yo reyisi nan devlope don yo genyen.

II. OBJEKTIF JENERAL EDIKASYON AN AYITI

Lekòl Ayisyen bay tèt li misyon pou li fè pwomosyon pou edikasyon tout pitit peyi a. Pou rezon sa a li gen objektif ki anba yo :

1. **Entegre lekòl ayisyen an nan tout nivo aktivite sosyo ekonomik nan peyi a ;**
2. Amelyore de fason kalitatif ansèyman ak renovasyon kontni yo ;
3. Fè pwomosyon idantite nasyonal ak valè kiltirèl.

III. MISYON ANSÈYMAN SEGONDÈ AN AYITI

Lè nou konsidere finalite ak objektif general ki sot dekri nan paragraf anvan yo, ansèyman segondè ayisyen an bay tèt li twa misyon : yon misyon enstriksyon, yon misyon fòmasyon sou lavi sosyal ak yon misyon kalifikasyon.

3.1 Misyon enstriksyon

Misyon sa a vize transmèt konesans kiltirèl oubyen savwa ki pèmèt sitwayen yo konnen anviwonman nasyonal ak entènasyonal la menm jan. Li kontribye tou pou li elaji ak konplete konesans ki te transmèt nan sik fundamental la nan domèn istorik, jewografik, literè ak syantifik. Nouvo Segondè a ap kontribye fè elèv yo jwenn enstriman, konsèp ak metòd referans ki soti nan avanse lasyans epòk nou an.

Misyon enstriksyon sa a ap kontribye nan pwodui gason ak fi ki kapab sitiye tèt yo nan mond kontanporen an, ki gen detèminasyon e ki kapab evolye suivan mwayen ak sikonstans yo. Li ap devlope lakay yo lespri kritik kont tout fòm manipilasyon. Nan mond jodiya yon lespri fòme bezwen yon kilti jeneral solid ak posiblite pou ale lwen nan kèk matyè. Se pou pwogram yo favorize an menm tan de tandans sa yo lakay elèv yo.

3.2 Misyon fòmasyon a lavi sosyal

Misyon fòmasyon a lavi sosyal la entegre de dimansyon ki makònen youn ak lòt :

- Yon dimansyon fòmasyon sou lavi sivik nou kapab rele, pa rapò ak etap aktyèl evolisyon sosyete a : **konstriksyon demokrasi ak Eta de dwa an Ayiti** ; paske li vize fòmasyon gason ak fi ki kapab fonksyone tankou sitwayen ki sansib pou dwa yo ak devwa yo e ki kapab aplike règ jwèt demokratik la ;
- Yon dimansyon fòmasyon a laksyon famiyal k'ap prepare elèv yo pou yo viv an koup e pou yo pran responsablite paran yo.

3.3 Misyon kalifikasyon

Ansèyman segondè a okipe yon plas enpòtan nan sistèm eskolè a. Li chita ant ansèyman fondamantal (1e ak 2^{èm} sik) ak ansèyman siperyè. Premye a obeye yon lojik inifikasyon; dezyèm nan, yon lojik espesyalizasyon. Ansèyman segondè a patisipe nan fòmasyon elèv yo yon manyè pou yo ka jwenn tipa tipa yon edikasyon divèsifye. Pou sa, ansèyman segondè a marye de eleman konstititif : **yon kote, yon kilti komen ke tout elèv ki ap prepare yon bakaloreya dwe genyen, yon lòt kote, plizyè kisis fòmasyon ki an relasyon ak gwo fanmi metye yo oubyen sektè aktivite.**

IV. OBJEKTIF AK PRENSIP JENERAL ANSÈYMAN SEGONDÈ AN AYITI

4.1 Objektif

Lè nou konsidere twa misyon ki te dekri anwo nan dokiman sa a, ansèyman segondè a dwe genyen objektif jeneral sa yo :

- Bay elèv yo yon bonjan fòmasyon jeneral, syantifik, teknik ak pwofesyonèl pandan n'ap transmèt yo savwa ki pèmèt yo konprann mond kontenporen an ;

- Devlope kay elèv yo atitid, aptitid ak konpòtman ki pèmèt yo vin tounen ajan chanjman, ajan devlopman ekonomik, sosyal ak kiltirèl pou peyi a, pwomotè demokrasi ak dwa moun ;
- Reyalize oryantasyon elèv yo ki dwe débouché nan finisman dezyèm ane segondè a sou plizyè filyè. Oryantasyon sa yo ap chita sou sa elèv yo ak paran yo swete ak sou kapasite elèv yo. Estrateji sa a vize diminye kantite elèv ki konn double klas, ak ogmante kantite elèv ki abitye reyisi. Rezilta egzamen ofisyèl yo pèmèt moun ki anndan sistèm nan evalye efikasite sistèm nan
- Prepare elèv yo, lè yo fini klas segondè yo, pou yo antre san pwoblèm sou mache travay la e pou yo antre nan ansèyman siperyè ak inivèsitè.

4.2 Prensip

Elaborasyon PWOGRAM segondè a bati selon prensip ki pral suiv yo, pou li ka reponn san mank ak objektif epi prensip ki te defini yo :

- a) Pwomosyon disiplin eskolè de baz yo ki kapab kontribye nan fòmasyon san mank elèv yo.
- b) Disiplin ki anseye yo dwe makònen fòmasyon ak travay.
- c) Kontni pwogram yo dwe travèse plizyè disiplin, nan òganize kourikoulòm yo ozalantou kèk tèm santral, ak nan apwòch ki makònen anviwonman ekonomik, sosyal, teknik ak kiltirèl elèv yo, ak kèk estrikti lavi aktif la.

d) Devlopman aprantisaj yo sou baz oryantasyon eskolè ak pwofesyonèl ap chita sou twa konpetans :

- Konpetans pou chak elèv devlope nan finisman lekòl segondè a;
- Sa paran yo swete ;
- Vrè bezwen mond pwofesyonèl la ak pèspektiv devlopman peyi a.

e) Chwa kontni ak metòd yo dwe estimile lakay elèv yo espri analiz, sentèz, evalyasyon ak jijman, aptitud pou yo fè rechèch ak pou yo kreye ; se kalite sa yo ki ap pèmèt yo entegre nan pwosesis pwodiksyon ak devlopman nasyonal la.

f) Kontni pedagogik yo dwe evite pawòl divizyon « travay manyèl/travay entèlektyèl », lè yo ap pèmèt plis ouvèti nan ansèyman chak disiplin gras a aplikasyon konesans yo e gras a devlopman aptitud yo.

g) Kourikoulòm nan dwe ofri menm chans aksè :

- yon kote, nan etid ak/oubayen fòmasyon siperyè
- yon lòt kote, sou mache travay la gras a yon fòmasyon teknolojik ak pwofesyonèl ki chita sou gwo aks metye ki genyen (Endistri, Jesyon, Agrikilti, Komès, etc...)

V. FINALITE ANSÈYMAN KREYÒL

Edikasyon ayisyen an, ki baze tèt li sou yon filozofi ki kwè nan moun ak nan sa ki itil, se yon edikasyon nasyonal ki prezante idantite lòm ayisyen an. Se pou rezon sa a ansèyman kreyòl nan Nouvo Segondè vize :

- Devlope kay elèv gou pou fè rechèch ki ap pèmèt yo dekouvri mekanis fonksyonman lang kreyòl la ;
- Pèmèt elèv yo itilize lè yo ap pale tankou lè yo ap ekri yon kreyòl ki anrasinen nan kilti pèp ayisyen an san yo pa melanje kreyòl la ak lòt lang ;

- Pèmèt itilizasyon lang kreyòl la nan sitiyasyon fòmèl pou pwomosyon l' ak entegrasyon l'.
- Fè pwomosyon kilti kreyòl ak valè ki makònen ak kilti sa a nan domèn tankou literati, teyat, mizik eks.
- Pèmèt elèv yo gen lespri yo ouvè sou lòt pèp ak kilti kreyòl ;

KIJAN ELÈV LA AP YE APRÈ 4 AN

Lè li fini suiv pwogram kreyòl la nan finisman katrinyèm ane segondè a, elèv la ap tounen :

- Yon Ayisyen oubyen Ayisyèn ki ap kapab rekonèt, transfòm ak pwodui alekri tankou aloral divès kalite tip tèks nan lang manman l'.
- Yon moun ki ap konnen pwoblèm entèferans ki genyen nan lavi toulejou ant kreyòl la ak lòt lang ki itilize nan sosyete ayisyen an.
- Yon moun ki ap konprann kèk gwo pwoblèm sosyal, ekonomik ak kiltirèl lang kreyòl la rankontre nan peyi a, nan karayib la ak nan lòt peyi entènasyonal.
- Yon Ayisyen oubyen Ayisyèn ki genyen yon fòmasyon debaz jeneral, teknik ak ekilibre ki ap pèmèt li abòde lòt disiplin yo avèk plis asirans.

VI. OJEKTIF JENERAL ANSÈYMAN LANG KREYÒL

Jan li defini nan pwogram sa a, ansèyman lang kreyòl la nan Nouvo Segondè a ap pèmèt elèv la eksprime panse li ak sa li santi, aloral tankou alekri, kèlkeswa seri elèv la chwazi a. Anplis l'ap pèmèt elèv la :

- Genyen lide jeneral sou istwa lang lan, sou pèsepsyon moun ki pale lang lan gen sou li, sou plas kreyòl jwe nan inite pèp ayisyen ak sou plas lang sa a nan lemond antye.

- Kominike panse l' lè l'ap pale tankou lè l'ap ekri san pwoblèm, metrize kèk prensip analiz diferan tip tèks, konnen kèk nouvo mo nan chan metye ak teknoloji.
- Prezante yon evenman konplèks ak patisipe nan yon deba.
- Jwenn prese prese enfòmasyon nan yon tèks li sot li.
- Relve epi klase lide yon tèks pou l' fè sentèz tèks la.
- Ekri pou l' ka bay opinyon li sou nenpòt sijè.
- Patisipe de fason aktif nan yon deba.
- Reponn kesyon sou tèks yo pwopoze l'.
- Eksplike yon tèks li koute.

Filyè ansèyman jeneral

Objektif ansèyman kreyòl la nan premye ane

Ansèyman kreyòl nan premye ane segondè ap chita sou sa elèv la aprann nan twazyèm sik ansèyman fondamantal la. Ansèyman sa a ap baze l' sou vrè bezwen elèv la genyen nan kominikasyon. Se pou rezon sa a li vize pou elèv la :

- kapab aloral tankou alekri analize diferan pati ak fonksyon yon tèks, ak konnen valè tèks yo (moral, literè, estetik eks.)
- kapab mobilize tout resous entèlektyèl li pou li ka li, ekri, pale kreyòl san li pa melanje l' ak lòt lang.

- Konnen kèk rapò ki genyen ant lang li, kilti li ak sosyete li.
- Kòmanse inisye l' nan literati ayisyen an kreyòl ak pou li kòmanse analize kèk gwo tèm nan literati sa a.
- Fè etid konpare plizyè kreyòl ak metrize kèk prensip rechèch.

Objektif ansèyman kreyòl nan dezyèm ane

Ansèyman kreyòl nan dezyèm ane segondè ap kontinye sa elèv la te aprann nan premye ane. Klas dezyèm ane a se yon klas detèminan pou elèv la paske se li ki pèmèt elèv la gen konesans ak abiltè ki nesèsè li ap bezwen nan lòt ane k'ap vini yo. Pou rezon sa yo ansèyman kreyòl nan dezyèm ane vize pou elèv la :

- Kapab fè etid ak refleksyon sou pwoblèm lang kreyòl la nan sosyete ayisyen an.
- Ogmante kapasite konpreyansyon l' ak pwodiksyon l' nan lang kreyòl la.
- Metrize pi byen komunikasyon oral, ekri ak komunikasyon pa jès.
- Metrize kèk prensip analiz ak sentèz diferan tip tèks.
- Aprann ak aplike kèk prensip debaz nan tradiksyon.

Objektif ansèyman kreyòl nan twazyèm ak katyèm ane segondè

- **Seri literè ak atistik**

Ansèyman kreyòl nan seri atistik ak literè dwe pèmèt elèv la kontinye fè etid ak refleksyon sou lang kreyòl la nan sosyete ayisyen an. Li ap pèmèt aprenan an konnen otè tankou womansye, nouvelis, powèt, dramatis, lodyansè ayisyen tankou etranje ki ekri an kreyòl. Pwofesè a ap mete anpil aksan sou tèm ki enterese elèv yo e li ap itilize tout dokiman literè ki ekri an kreyòl.

Pwofesè a ap itilize yon vokabilè ki adapte ak sijè tankou kilti kreyòl, literati, edikasyon, pwezi, fòklò, mizik, lodyans eks.

- **Seri syans ekonomik ak sosyal**

Ansèyman kreyòl nan seri syans ekonomik ak sosyal dwe pèmèt elèv la abòde san pwoblèm sijè ki gen rapò ak ekonomi, finans ak sosyete. Anseyan an ap mete aksan sou tèm ki gen rapò ak mondyalizasyon, komès lokal, nasyonal, entènasyonal, devlopman ekonomik, kominotè eks. Li ap ede elèv yo mennen ankèt nan sektè ki gen rapò ak domèn sa yo, pou yo ka metrize vokabilè komèsyal ki itilize nan kreyòl la.

- **Seri syans eksperimentantal**

Seri syans eksperimentantal la fèt pou elèv ki anvizaje fè etid inivèsitè, syantifik nan domèn tankou Medsin, Fizik, Chimi, Byoloji. Kou ki nan seri sa a diferan de lòt seri yo paske yo mande plis efò entèlektyèl, e paske matyè a pi rich. Kou sa yo mande pou elèv la plis konsantre e pou l gen plis atansyon.

Ansèyman kreyòl nan seri Syans Eksperimentantal dwe pèmèt elèv la abòde ak fasilite sijè ki gen rapò ak Medsin, Byoloji, Chimi ak Fizik.

Anseyan an ap pèmèt elèv la fè ankèt pou l ka konpare mo kreyolofòn yo itilize nan domèn nou site yo.

- **Seri syantifik**

Seri syantifik la fèt pou elèv ki prevwa fè etid inivèsitè ki gen anpil matematik. Li diferan de seri Syans Eksperimentantal la paske li mande plis efò mantal e paske li gen yon pwogram jeyometri ki pi konplè.

Ansèyman kreyòl nan seri syantifik la ap bay elèv la opòtinite pou li abòde a pati dokiman ekri, sonò ak ikonografik domèn syantifik ki kouvri yon pakèt matyè.

Filyè ansèyman teknolojik

- ***Objektif « seri pedagogik » la***

Seri sa a gen pou misyon pou l fòme pandan 4 an mèt polivalan pou de premye sik lekòl fondamantal la. Fòmasyon elèv sa yo resevwa pandan de premye sik ansèyman fondamantal la se menm bagay ak sa elèv ki nan filyè jeneral la resevwa. Fòmasyon sa a ap konplete kilti jeneral yo. Sepandan, fòk anseyan fè yon jan pou ansèyman sa yo fè ak transmèt nan

yon atmosfè ki preske pwofesyonèl. Nan kondisyon sa a korije erè se yon bonjan egzèsis nan fòmasyon didaktik elèv-mèt sa yo.

- ***Objektif seri Syans ak Teknik endistriyèl, tèsyè, agrikòl, mediko-sosyal***

Nan lide pou reponn objektif peyi a genyen pou li fòme yon gwo kantite teknisyen, enjenyè ak pwofesè ki gen fòmasyon syantifik ak teknolojik solid, gen seri teknolojik ki kreye nan filyè endistriyèl, tèsyè, agrikòl ak mediko-sosyal. Fòmasyon elèv nan seri sa yo dwe pèmèt elèv la pou li gen konesans ak abilte ki nesèsè pou espesyalite li chwazi yo.

VII. PWOGRAM KAD

PWOGRAM - KAD
SEGONDÈ JENERAL AK TEKNOLOJIK
DISIPLIN : KREYÒL

1e Ane	2èm Ane	3èm Ane	4èm Ane
I. - Lang ak sosyete an Ayiti	I. - Lang ak sosyete an Ayiti	I. - Lang ak sosyete an Ayiti	I. - Lang ak sosyete an Ayiti
Etid ak refleksyon sou pwoblèm lang kreyòl nan sosyete ayisyen an • Jenèz kreyòl la • Fenomèn kreyolizasyon • Peyi kote yo pale kreyòl • Kòman moun ki pale kreyòl wè evolasyon lang lan nan mitan lòt lang nan sosyete ayisyen an	Etid ak refleksyon sou pwoblèm lang kreyòl nan sosyete ayisyen an • Kreyòl ak lòt lang nan sosyete ayisyen an • Entèferans Kreyòl/franse • Entèferans Kreyòl/angle • Entèferans Kreyòl/panyòl • Varyasyon nan kreyòl la (anndan lang lan) • Pwoblèm asimilasyon	Etid ak refleksyon sou pwoblèm lang kreyòl nan sosyete ayisyen an • Entèferans Kreyòl/franse • Leksikal • Semantik • Sentaksik • Varyasyon rejyonal • Pwoblèm asimilasyon • Kreyòl pale / kreyòl ekri • Rejis lang	Etid ak refleksyon sou pwoblèm lang kreyòl nan sosyete ayisyen an • Varyasyon sosyal Kreyòl /franse • Ipèkoreksyon Kreyòl /franse • Franse/ Kreyòl Sitiyasyon lang kreyòl nan anpil domèn

--	--	--	--

1 ^e Ane	2 ^{èm} Ane	3 ^{èm} Ane	4 ^{èm} Ane
II.- Kominikasyon	II.- Kominikasyon	II.- Kominikasyon	II.- Kominikasyon
2.1 kominikasyon oral, konpreyansyon ak pwodiksyon a) kominikasyon pale ak ekri • Dekouvri nan ki lòd enfòmasyon yo prezante ak sibtilite ki nan diskou • Patnè kominikasyon yo koute youn lòt ak anpil atansyon tankou nan repòtaj, ekspoze, resi, blag, devinèt, pwovèb, piblisite, skètch, kont, nouvèl, kontrandi, ak lòt tèks. b) Kominikasyon ki san pale ekri : Mim, ekspresyon kò, jès, dramatizasyon, pwozodi. c) Ekspresyon santiman, bezwen, opinyon sou evenman ak sitiyasyon lavi anndan ak deyò peyi a d) Entèpretasyon tèks :	2.1 kominikasyon oral, konpreyansyon ak pwodiksyon a) kominikasyon pale ak ekri • Dekouvri nan ki lòd enfòmasyon yo prezante ak sibtilite ki nan diskou • Patnè kominikasyon yo koute youn lòt ak anpil atansyon tankou nan repòtaj, ekspoze, resi, blag, devinèt, pwovèb, piblisite, skètch, kont, nouvèl, kontrandi, ak lòt tèks. a) Kominikasyon ki san pale ekri : Mim, ekspresyon kò, jès, dramatizasyon, pwozodi. b) Ekspresyon santiman, bezwen, opinyon sou evenman ak sitiyasyon lavi anndan ak deyò peyi a c) Entèpretasyon tèks : teyat, senèt, dyalòg, powèm. e) Etid chema kominikasyon ak	2.1 kominikasyon oral, konpreyansyon ak pwodiksyon a) kominikasyon pale ak ekri • Dekouvri nan ki lòd enfòmasyon yo prezante ak sibtilite ki nan diskou • Patnè kominikasyon yo koute youn lòt ak anpil atansyon tankou nan repòtaj, ekspoze, resi, blag, devinèt, pwovèb, piblisite, skètch, kont, nouvèl, kontrandi, ak lòt tèks. a) Kominikasyon ki san pale ekri : Mim, ekspresyon kò, jès, dramatizasyon, pwozodi. b) Ekspresyon santiman, bezwen, opinyon sou evenman ak sitiyasyon lavi anndan ak deyò peyi a c) Entèpretasyon tèks : teyat,	2.1 kominikasyon oral, konpreyansyon ak pwodiksyon a) kominikasyon pale ak ekri • Dekouvri nan ki lòd enfòmasyon yo prezante ak sibtilite ki nan diskou • Patnè kominikasyon yo koute youn lòt ak anpil atansyon tankou nan repòtaj, ekspoze, resi, blag, devinèt, pwovèb, piblisite, skètch, kont, nouvèl, kontrandi, ak lòt tèks. a) Kominikasyon ki san pale ekri : Mim, ekspresyon kò, jès, dramatizasyon, pwozodi. b) Ekspresyon santiman, bezwen, opinyon sou evenman ak sitiyasyon lavi anndan ak deyò peyi a c) Entèpretasyon tèks :

teyat, senèt, dyalòg, powèm. e) Etid plizyè chema kominikasyon	fonksyon langaj	senèt, dyalòg, powèm. e) Etid plizyè chema kominikasyon	teyat, senèt, dyalòg, powèm. d) Revizyon fonksyon langaj yo
---	-----------------	---	--

1 ^e Ane	2èm Ane	3èm Ane	4èm Ane
2.2 Kominikasyon ekri	2.2 Kominikasyon ekri	2.2 Kominikasyon ekri	2.2 Kominikasyon ekri
a) Idantifikasyon diferan tip tèks - Lekti efikas ak metriz prensip analiz ak sentèz diferan tip tèks - Tipoloji lekti : Efikas, aktif, an silans, ekspresif, fonksyonets. - Chèche lide enpòtan, lide jeneral, pèsonaj, endis, siyal, lyen lojik ak fonksyon langaj ki pi enpòtan yo.	Metriz prensip analiz ak sentèz diferan tip tèks a) Estrateji lekti b) Analiz diferan tip tèks Chèche lide enpòtan, lide jeneral, pèsonaj, endis, siyal, lyen lojik ak fonksyon langaj ki pi enpòtan yo. - Dekouvri entansyon otè a, figi estil, valè ak pwogresyon pa tèm. - Sentèz diferan tip tèks - Rezime, plan, tablo ki rezime, fich ki rezime plizyè tèks ou te li.	Metriz prensip analiz ak sentèz diferan tip tèks a) Estrateji lekti b) Analiz diferan tip tèks Chèche lide enpòtan, lide jeneral, pèsonaj, endis, siyal, lyen lojik ak fonksyon langaj ki pi enpòtan yo. - Chèche ilustrasyon - Sentèz diferan tip tèks : Rezime, plan, tablo ki rezime, fich ki rezime plizyè tèks ou te li. - Inisyasyon a lekti imaj (inik ak senbolik)	Metriz prensip analiz ak sentèz diferan tip tèks a) Analiz plizyè tèks an menm tan - Presizyon sou konplemantarite de tèks ki parèt depaman - Fè de lide opoze tounen youn - Analiz bann desine (liv ti komik) - Lekti imaj senbolik

Leksik

1 ^e Ane	2 ^{èm} Ane	3 ^{èm} Ane	4 ^{èm} Ane
2.3 Leksik	2.3 Leksik	2.3 Leksik	2.3 Leksik
Divès manyè ou aprann mo a) Vokabilè lavi afektif, entèlektyèl b) Chan leksikal • Fanmi mo • Antonimi • Omonimi • Sinonimi • Paronimi c) Fòm mo : prefiksasyon, Sifiksasyon, enfiksasyon ; mo prete.	Divès manyè ou aprann mo a) Seleksyon mo ki gen rapò ak kèk domèn byen detèmine b) Vokabilè lavi afektif, entèlektyèl, syantifik. c) Chan leksikal, chan semantik. d) Ankèt pou tabli vokabilè kèk metye ak domèn teknolojik e) Kreyasyon mo : neyolojis, mòfoloji, mo prete, derivasyon, afiksasyon.	Divès manyè ou aprann mo a) Seleksyon mo ki gen rapò ak kèk domèn byen detèmine b) Vokabilè lavi afektif, entèlektyèl, syantifik, premye eleman leksik literè. c) Chan leksikal, chan semantik. d) Kreyasyon mo : mòfoloji, neyoloji, mo prete, derivasyon, afiksasyon.	Divès manyè ou aprann mo a) Seleksyon mo ki gen rapò ak kèk domèn byen detèmine b) Kreyasyon mo : mo konpoze, afiksasyon, neyoloji, mo prete eks. c) Ankèt pou tabli vokabilè kèk metye ak domèn teknolojik d) Chan leksikal, chan semantik

1 ^e Ane	2 ^{èm} Ane	3 ^{èm} Ane	4 ^{èm} Ane
2.4 Pwodiksyon tèks ak lòt ekri	2.4 Pwodiksyon tèks ak lòt ekri	2.4 Pwodiksyon tèks ak lòt ekri	2.4 Pwodiksyon tèks ak lòt ekri
a) Mekanis ak metriz prensip pwodiksyon tip tèks c) Tip ekri : • Divès kalite korespondans • Dyalòg • Pran nòt	a) Mekanis ak metriz prensip pwodiksyon tip tèks • Tèks naratif : resi. • Tèks deskriptif : deskripsyon, pòtre. b) Lòt tip tèks : Enjonktif, agimantatif. c) Tip ekri : • Korespondans administratif • Dyalòg • Rapò • Lèt • Kourikouloum vite • Rezime	a) Mekanis ak metriz prensip pwodiksyon tip tèks • Tèks naratif : resi. • Tèks deskriptif : deskripsyon, pòtre. b) Lòt tip tèks : • agimantatif d) Tip ekri : • Korespondans administratif • Kontrandi • Pozoloji • Mòd anplwa • Afich • Kourikouloum vite • Rezime ak Sentèz	a) Mekanis ak metriz prensip pwodiksyon tip tèks • Tèks naratif • Tèks deskriptif b) Lòt tip tèks : • Agimantatif • Enfòmatif • Enjonktif d) Tip ekri • Korespondans administratif • Rezime • Pozoloji/Mòd anplwa • Afich • Kourikouloum vite • Sentèz

1 ^e Ane	2 ^{èm} Ane	3 ^{èm} Ane	4 ^{èm} Ane
2.5 Òtograf	2.5 Òtograf	2.5 Òtograf	2.5 Òtograf
Aprofondisman sa ki te aprann sou Alfabè Fonetik entènasyonal	• Kontraksyon : kontraksyon eleman gramatikal / kontraksyon eleman leksikal • Asimilasyon • Òtograf mo konpoze	• Istwa grafi kreyòl la • Analiz konpare ansyen ak nouvo grafi kreyòl ayisyen	• Analiz konpare ansyen ak nouvo grafi kreyòl ayisyen an

1 ^e Ane	2 ^{èm} Ane	3 ^{èm} Ane	4 ^{èm} Ane
2.6 Gramè	2.6 Gramè	2.6 Gramè	2.6 Gramè
a) Etid ak pwodiksyon tip fraz : • Etid fraz senp • Diferan estrikti fraz senp SVO • Transfòmasyon fraz senp : Tip obligatwa/fakiltatif b) Etid fraz konplèks • Kowòdinasyon • Sibòdinasyon • Ekspresyon : Koz, konsekans, bi. c) Figi retorik ak gramè : antonimi, homonimi, paronimi, sinonimi. d) Analiz diskou : • Tip diskou - Dirèk/endirèk	a) Etid ak pwodiksyon fraz b) Etid fraz konplèks : • Kondisyon, konsesyon, tan. • Etid fraz ki gen plizyè predika • Analiz ak reprezantasyon fraz senp • Predika ak vèb nan kreyòl ayisyen c) Figi retorik ak gramè : akronimi, olonimi/meronimi, metonimi, otonimi. d) Analiz kontrastiv (leksik) franse/kreyòl (sentaks) e) Tan ak aspè nan fraz kreyòl f) Analiz diskou • Tip diskou - Endirèk lib/narativize	a) Etid fraz konplèks : • Kondisyon • Konparezon • Pwopzisyon miks : kondisyon/konparezon • Etid fraz ki gen plizyè predika • Vèb seriyèl b) Etid monèm fonksyonèl : se, nan, pa, eks. c) Etid inite ki estriktire espas ak tan : devan, dèyè, anba, sou, anlè, anwo, jodi, demen, eks. d) Konektè lojik e) Tan ak aspè • Ekspresyon tan : prezan, pase, kondisyonèl, fiti. f) Figi retorik ak gramè : Ipèronimi, iponimi, pantonimi, retwonimi, toponimi.	a) Etid fraz konplèks b) Nwayo fraz e ekspresyon tan ak aspè c) Pwonon d) Etid fraz ki gen plizyè predika • Aprofondisman predikasyon nominal, vèbal, adjektival eks. e) Ekspresyon anfas f) Figi retorik ak gramè : • Konparezon • Metafò • Alegori • Anafò • Anagram • Aliterasyon • Asonans

1 ^e Ane	2èm Ane	3èm Ane	4èm Ane
2.7 Tradiksyon	2.7 Tradiksyon	2.7 Tradiksyon	2.7 Tradiksyon
a) Gran prensip tradiksyon b) Teknik tradiksyon • Metriz estrikti gramatikal lang an prezans yo (kote yo rankontre ak kote yo pa rankontre) c) Tradiksyon (blag, paragraf, teks)	a) Aplikasyon gran prensip tradiksyon b) Tradiksyon tèks tankou : konsiy, mòd anplwa, ka, afich, eks.	a) Aplikasyon gran prensip tradiksyon b) Tradiksyon tèks tankou : konsiy, mod anplwa, tèks naratif, tèks deskriptif, dyalòg, kont, blag.	a) Aplikasyon gran prensip tradiksyon b) Tradiksyon tèks agimantatif, enjonktif, pwovèb, dokiman ofisyèl, tèks deskriptif, naratif, enjonktif, eks...

3èm Ane	4èm Ane
III.-Literati ayisyen an kreyòl	III.- Literati ayisyen an kreyòl
• Aplikasyon prensip kòmantè literè • Aplikasyon teknik disètasyon literè • Etid jan literè : . Tèks ansyen ki gen divès jan • Tèks literati oral : teyat, fab,blag ; tèks didaktik, dramatik, lirik, komik, ekriti epistolè ak lòt tèks ankò. • Pwodiksyon kèk tip tèks ki gen karaktè literè • Etid pa tèm kèk èv literè • Pwodiksyon kèk tip tèks ki gen karaktè literè • Etid pa tèm kèk èv literè	• Aplikasyon prensip kòmantè literè • Aplikasyon teknik disètasyon literè • Pwodiksyon kèk tip tèks literè • Etid pa tèm kèk èv literè

1è ane	2è ane	3è ane	4è ane
V.- Teknik rechèch	V.- Teknik rechèch	V.- Teknik rechèch	V.- Teknik rechèch
• Rechèch dokimantè • Sous enfòmasyon • Depouyman yon liv • Pran nòt • Fich lekti • Endikasyon yon referans bibliyografik	• Elaborasyon yon kesyonè • Ankèt pou bezwen fich teknolojik • Fòmilè	• Elaborasyon yon kesyonè • Antretyen • Ankèt pou bezwen filyè teknolojik yo • Fòmilè	• Elaborasyon yon kesyonè • Antretyen • Ankèt pou bezwen filyè teknolojik yo • Fòmilè

VIII. PWOGRAM DETAYE
Twazyèm ANE

Koutje sou pwogram nan
Kominikasyon ekri : Pwodiksyon tèks

Lang ak sosyete

Kominikasyon oral : koute ak pale

Kominikasyon ekri : Pwodiksyon tèks

Literati ayisyen an kreyòl

Leksik / Òtograf

Teknik Rechèch

Gramè fraz / Gramè tèks

Tradiksyon

Lang ak sosyete an Ayiti

Konpetans	Eleman ki nesèsè pou devlope konpetans lan	Aktivite elèv yo ka fè	kòmantè
1 Analize diferans ki genyen nan varyasyon ki anndan kreyòl la. 1.1 Analyze diferans ki genyen anndan kreyòl la sou baz sentaks rejyon yo. 1.2 Analyze leksik chak rejyon. 2 Adapte yon diskou selon lokitè ki anfas ou a. 2.1 Analize rapò sosyal ki genyen anndan yon sitiyasyon kominikasyon 2.2 Analize rapò ki genyen ant lang ak rapò sosyal	▪ Òganizasyon detèminan kreyòl yo sou plan sentaks selon diferan rejyon nan peyi a. Pa egzanp : nan nò : itilizasyon de detèminan kote lwès ak sid itilize yon sèl detèminan. Nò : Se chapo <u>an mwen</u> / Lwès ak Sid : Se chapo mwen Leksik chak varyete sa yo itilize pou nonmen eleman ki ki nan reyalite yo. Egzanp : Nò : anmizman / Sid ak Lwès : pistach griye • Rejis lang : soutni, estanda, familye. • Relasyon ki genyen	Aktivite an gwoup : Chak gwoup ap genyen transkripsyon yon diskou. Yon diskou moun nan nò, yon diskou moun nan sid ak yon diskou moun nan lwès. Chak gwoup ap analize diskou ki nan men li a pou di ki jan fraz yo òganize, ki mo ki nan yo, si yo abitye ak mo sa yo Apre, gwoup yo ap genyen pou konpare rezilta travay yo pou wè ki sa ki nan youn ki pa nan lòt, ki sa yo jwenn nan youn epi yo pa jwenn nan lòt.	▪ Varyasyon rejyonal se lè plizyè rejyon anndan yon peyi pale lang peyi a yon fason diferan youn ak lòt. Varyasyon an kapab fèt plizyè fason : fason yo òganize fraz yo, fason yo sèvi ak mo yo nan lang nan selon rejyon yo. • Rejis lang : se divès fason yon moun kapab

	ant chak rejis sa yo ak sitiyasyon kominikasyon an. • Rapò rejis lang ak leksik • Rapò rejis lang ak òganizasyon yon fraz (sentaks)	<u>Aktivite an gwoup</u> Elèv yo fòme twa gwoup, chak gwoup ap imajine yon dyalòg. Chak dyalòg sa yo ap fèt selon yon sitiyasyon kominikasyon. Direktè - Elèv / De zanmi / Yon deba nan mitan plizyè espesyalis sou yon tèm. Chak gwoup ap genyen pou pran nòt sou mo ki itilize yo, òganizasyon fraz yo ak kèk lòt enfòmasyon tankou asimilasyon, lè lòt gwoup yo ap	eksprime li selon kontèks li ap pale a. Egz. Li pa kapab pale ak yon direktè menm jan li pale ak yon bon zanmi li.
--	--	--	---

		prezante. Apre travay sa a chak gwoup ap prezante nòt li yo. Ansanm, elèv yo ap dekouvri kòman lang nan òganize pou chak sitiyasyon kominikasyon .	
--	--	---	--

1. Analize sentaksikman fraz ki genyen entèferans franse ladan yo. 1.1 Fè diferans ant detachman an kreyòl ak detachman an franse. 1.2 Fè diferans ant ekstraksyon an kreyòl ak ekstraksyon an franse. 1.3 Konpare konpleman sikonstansyèl an kreyòl ak konpleman sikonstansyèl an franse. 1.2 Distenge mo ki sonnen menm jan an kreyòl ak an franse men ki pa genyen menm sans.	• Fonksyónman semantik pè mo ki sonnen menm jan nan de lang yo men ki pa gen menm sans. • Analiz fenomèn mo prete soti nan franse ale nan kreyòl. • Analiz fenomèn mo dekalke nan kreyòl ayisyen. • Mo ki itilize an kreyòl ak an franse pou pale de kò moun.		• Elèv yo travay an gwoup sou tip entèferans destinatè /obj è yo abitye tandè nan radyo oswa nan kominote a. Egz (*M'ap bay yon kado ak papa m' nan plas « m'ap bay papa m' yon kado » • Elèv yo ap travay an atelye sou lis vèb sa yo ak lòt vèb ki fonksyóne menm jan an. Elèv yo ap bay fraz kòrèk an franse ak an kreyòl ki genyen pè vèb
---	--	--	--

			sa yo.
2. Analize semantikman fraz ki genyen entèferans franse ladan yo.	• Diskou nou jwenn nan pale ak nan chante an kreyòl ki genyen entèferans angle ladan yo.		• Travay an atelye sou pè mo tankou : frekan/frequent, Pakèt/paquet, kale/caler, kanpe/camper... kote elèv yo ap konpare divès sans pè sa yo ka genyen nan de lang yo.

Kominikasyon oral

Konpetans	Eleman ki nesèsè pou devlope konpetans lan	Aktivite elèv yo ka fè	Kòmantè
1. Defann yon tèt 1.1 Fòmile yon tèt 1.2 Dekonpoze tèt la an plizyè pati. 1.3. Konstwi yon agiman pou defann chak pati tèt la. 1.4 Sentèz agiman yo pou debouche sou yon repons global.	- Konesans sou teknik anplwa divès kategori panse : (definisyon, kontras, resanblans, konparezon, klasifikasyon, ilustrasyon, egzemplifikasyon, senbolizasyon, demonstrasyon, ets.) - Konesans sou prensip rezonman lojik (tèt, sentèz, antitèt, ets.) - Konesans kèk prensip lengwistik tankou valè relatif sans mo, (evite pou pa jete konfizyon ak kèk tèm ki gen plizyè anpwla ak sans diferan, epi chèche rann tèm abstrè yo sifizaman klè pou asire ou moun anfas la konprann li). - Konesans sou divès	- Elèv yo ap trete plizyè sijè ki mete diskisyon nan mitan moun nan sosyete a tankou sèks, koulè, estati sosyal, nivo edikasyon, Sida, relijyon, politik, espò, ets. Elèv yo ap bay tout kote diferans sa yo ka itil ak ki kote yo ka nuizib pou sosyete a. elèv yo ap montre rezon ki esplike pou kisa yon moun dwe toujou montre li fleksib lè l ap diskite sou yon lide oswa nenpòt ki lòt bagay ak yon lòt moun (oswa gwoup) menm si li panse li konnen sa l ap di a pi byen pase tout moun. - Montre diferans ki separe fòm ak fon nan yon menm verite sou baz echèl objektivite Egz: Jak gen bèl wotè Jak gen grann tay Jak mezire 1 m 80 - Aprè yon diskisyon, pwoche moun ki majè oswa ki nan pi wo nivo pase ou pou pataje pozisyon ou yo epi gade si yo dakò avèk jan ou eksprime yo	Konesans sou fason moun itilize agiman pou diskite se yonn nan eleman fondamantal pou yon elèv genyen nan fòmasyon li kòm moun k'ap viv ak lòt moun nan anviwònman li. Se yon fòmasyon k ap ankouraje tolerans ak konpreyansyon lakay chak elèv pou moun ki pa panse menm jan avèk li.

	tip jijman tankou jijman objektif, sibjektif, jijman valè, diferans ant opinyon ak fè reyèl, ets. Kapasite pou mete anplas yon estrateji ki pou pèmèt you moun defann yon lide sou yon sijè ki fè anpil pale nan lari a. Kapasite pou konstwi yon rezo agiman ki pou pèmèt ou defann yon pwennvi ki diferan sou jan anpil moun panse. Konpetans pou mete chak pwennvi nan yon kategori lojik (silojis, endiksyon, dediksyon, ets.) Kapasite pou ranje diskisyon an suivan yon demach metodolojik ki pou fikse plas chak agiman pou asire	a. • Anrejistre deba nan radyo oswa nan televizyon. Anrejistre sèn ki pase nan lari kote moun te fè fasafas. • Konpare pwennvi moun ki pa dakò sou yon menm bagay. • Analize jan chak pati òganize panse li pou defann pozisyon li. • òganize gwoup pou prezante menm sijè a • Gade pwen fò ak pwen fèb ki genyen nan fason lokitè yo te defann pozisyon yo. • Travay sou pwovèb kreyòl, kont, devinèt ak blag. • Chwazi kèk pwovèb epi demare yon diskisyon sou divès fondman panse, tankou valè, ki degaje ladan yo (santiman nasyonalis, prejije, reziyasyon, kouraj,ets.) Sijè sa a kapab alimante deba sou kesyon kilti ak jan Ayisyen konprann tèt li atravè lide ki travèse sosyete a.	
--	---	--	--

	koyerans nan lide ki esprime yo. Konpetans pou itilize teknik tankou : konparezon (resanblans ak disanblans, vre ak fo, kontras, kategorizasyon, ets.)	- Plizyè gwoup kapab mete ansanm pou òganize deba sa a pandan pwofesè a ap sipèvize pou evite pa gen derapaj. <u>Fowòm</u> Teknik gwoup la itilize pou travay la ap mande yon planifikasyon davans. Yon moun prezante pwovèb, devinèt oswa kont ki chwazi a bay tout gwoup yo epi li bay espikasyon pa li sou sa ki konsène aspè semantik lide ki degaje a. Apre li gen pou pase lapawòl bay tout gwoup yo ki kapab apwouve osinon refize espikasyon an pandan yo bay sans yo kwè ki korèk. - Apre antant (konsansis), yon moun ap fè analiz deba a, yon dezyèm ap fè sentèz la epi yon dènye ap fèmen ak yon konklizyon. - Klas la gen divès kalite gwoup (kiltirèl, monden, espòtif, ets.). - Chak gwoup ap pran yon aspè. Yon gwoup ap fè kritik sou jan fèt òganize nan peyi a. - Yon dezyèm ap di kòman fèt ta dwe òganize. - A la fen, chak gwoup ap rapòte sa	
--	--	---	--

		ki soti nan diskisyon bò kote pa li. Yon gwoup ap fè sentèz diskisyon yo, yon dènye ap vin evalye travay tout gwoup yo. • Pwofesè a la pou obsève epi pran nòt. Li fè dènye remak alafen kou a.	
--	--	--	--

Kominikasyon ekri : Pwodiksyon ekri

konpetans	Eleman ki nesèsè pou devlope konpetans lan	Aktivite elèv yo ka fè	Kòmantè
1. Pwodui divès tèks an fonksyon entansyon kominikasyon ou. 1.1 Tabli relasyon ant entansyon kominikasyon (sa ou vle ekri a) ak tip tèks ki asosye ak entansyon sa a. 1.2 Fè diferans ant yon tèks administratif ak yon tèks òdinè	• Inisyasyon ekri pwofesyonèl • Korespondans prive : lèt zanmitay , lèt lanmou, kat postal, biyè, imel, eksetera • Korespondans administratif : lèt administratif, rapò, nòt administratif, kontrandi, pwosèvèbal, sikilè, eksetera	<u>Aktivite an gwoup</u> Klas la gen divès kalite komite (kiltirèl, disiplin ets.) Aprè yon fèt, nan yon premye tan, chak komite ap ekri yon rapò bay komite jeneral la ki genyen pwofesè yo oswa direktè lekòl la. Nan yon dezyèm tan, komite yo ap fè echanj rapò yo pou analiz, sijesyon ak kòmantè. <u>Aktivite an gwoup</u> Yon gwoup elèv ap jwe wòl amplwaye sendike yon lòt gwoup ap jwe wòl minis ak prensipal responsab nan zafè sosyal. Nan yon premye tan, anplwaye sendike yo fè yon rapò sou fason yo trete ouvriye nan	Aktivite sa yo dwe pèmèt elèv yo fè diferans ant tèks administratif ak tèks òdinè. Pou tèks administratif yo, elèv yo dwe fè anpil egzèsis sou lèt, Kontrandi, pwosèvèbal etsetera. Lè sa a egzèsis pratik va pèmèt elèv yo konnen yon pi plis fonksyonman kèk tèks administratif ki sòti nan ekri pwofesyonèl. Tout ekri pwofesyonèl sa yo ap fèt san elèv yo pa bliye entansyon yo te genyen anvan yo te ekri tèks sa yo. Konsa si entansyon an se te ekri tèks agimantatif, tèks la dwe yon tèks agimantatif. Si entansyon an se fè yon rapò, rapò a dwe fèt...

		faktori ki pa pa respekte sa konstitisyon peyi a mande a. Nan yon dezyèm tan, yon lòt gwoup elèv ap ekri lèt pou mande chita tandè (gwoup elèv sa a reprèzante prensipal responsab ministè a). Imajine chita tandè a epi fè yon rapò.	
--	--	---	--

Leksik / òtograf

Kopetans	Eleman ki nesesè pou devlope konpetans lan	Eleman ki nesesè pou devlope konpetans lan	Kòmantè
1. Itlize mo ki byen adapte ak Kontèks kominikasyon an. 1.1 Fè diferans pami diferan aspè afektif, entèlektyèl, syantifik) anndan yon leksik. 1.2 Distenge mo teknik derivasyon, konpozisyon, mo prete ak mo dekalke. 1.3 Distenge chan leksikal ak chan semantik	- Vokabilè teknik, administratif, komèsyal, syantifik selon kontèks la. - Mo konplèks ak mo konstwi : - Afiksasyon (prefiks / sifiks) - Konvèsyon, transfè, transpozisyon, derivasyon enpwòp - Konpozisyon, mo prete, mo dekalke - Sitiyasyon kominikasyon / leksik - Chan leksikal / chan semantik - Denotasyon /	Aktivite an gwoup I: Nan yon premye tan, chak gwoup ap genyen pou yon pwodui yon dokiman sou ekri pwofesyonèl (cv, lèt kontrandi etsetera. Nan yon dezyèm tan, echanj ap fèt epi chak gwoup ap genyen pou analize tout diferans yo jwenn nan mo yo itlize yo selon dokiman ki te pwodui yo, aprè kontèks kominikasyon yo. Aktivite an gwoup II: Elèv yo ap travay an gwoup sou twa metòd fòmasyon mo tankou mo konplèks mo konstwi, derivasyon enpwòp .Chak gwoup ap genyen yon metòd pou yo analize epi jwenn kèk egzanp. Apre elèv yo ap diskite ant yo sou diferans yo jwenn nan metòd sa yo.	Nan dokiman elèv yo ap trete yo, li enpòtan pou yo anplwaye mo teknik ki gen rapò ak ekri pwofesyonèl yo ap trete a. Egz. Kourikoulòm-vite gen mo teknik pa li, rezime oswa sentèz tèks gen mo teknik pa yo.

	konotasyon Kontèks lengwistik/kontèks ki pa lengwistik		
2. Evalye neyolojis, sig ak abrevyasyon ki anndan kreyòl ayisyen an. 2.1 Analize neyoloji-sans ki anndan kreyòl ayisyen an. 2.2 Analize neyoloji-fòm ki anndan kreyòl ayisyen an. 2.3 Konpare neyoloji sans ak neyoloji fòm ki anndan lang kreyòl la. 2-4 Analize siglezon ak abrevyasyon ki anndan lang kreyòl la.		Aktivite an gwoup Chak gwoup ap genyen pou fè rechèch sou mo ki fòm pa neyoloji- fòm, pa neyolojis- sans. siglezon oswa pa abrevyasyon . Y' ap prezante yon lis mo sa yo ak sans yo genyen anndan lang nan. Yo kapab menm fè istwa mo sa yo si sa posib. Aktivite an gwoup : Menm aktivite a ak Siglezon, abrevyasyon Aktivite endividyèl : Chak elèv ap ekri yon tèks ki gen neyolojis oswa siglezon oubyen abrevyasyon .Aprè sa, y'ap diskite ant yo pou jwenn resanblans ak diferans ki genyen nan tèm sa yo (neyolojis, siglezon, abrevyasyon)	Elèv yo dwe fè rechèch sou nèt, fouye nan bibliyotèk, li tèks syantifik ,tèks literè pou rive ogmante konesans yo ak anpil mo nouvo. Elèv yo dwe ekri anpil tèks pou yo jwenn mwayen itilize neyolojis, siglezon ak abrevyasyon yo rankontre nan tèks yo li.

3. Analize fenomèn asimilasyon an nan kreyòl ayisyen. 3.1 Pwodui fraz ki genyen kontraksyon leksikal ak kontraksyon gramatikal. 3.2 Analize pwodiksyon ki genyen asimilasyon entèn. 3.3 Analize pwodiksyon ki genyen asimilasyon ekstèn.	- Kontraksyon eleman leksikal. Egz. Konnen tounen konn Genyen " " gen Rete « ret - Kontraksyon eleman gramatikal. Egz. Tifi pa ou a di mwen soulye li a chire/ tounen : tifi pa w' la di m' soulye l' la chire. - Asimilasyon entèn Egz. Tankou tounen kankou Famasi " " fanmasi Almanak " " almanak - Asimilasyon ekstèn Egz. « Li ba ou on kou. » tounen « Li bò w on kou.	Chak elèv pran kèk egzanp ki genyen rapò ak kontraksyon epi asimilasyon. Apre sa yo konpare diferan fraz yo jwenn yo. <u>Travay rechèch :</u> Nan yon premye tan, chak gwoup anrejistre sou radyo yon sekans an kreyòl ki dire anviwon 2 ou 3 minit. Nan yon dezyèm tan, yo retranskri sekans lan sou papyè. Epi nan yon twazyèm tan, yo analize diferan tip kontraksyon ak asimilasyon ki nan sekans lan. <u>Aktivite endividyèl :</u> Elèv yo ap fè rechèch pou jwenn tèks ofisyèl ki ekri an kreyòl nan jounal oswa sou entènèt. Epi y'ap fè 3 lis youn pou Kontraksyon eleman gramatikal ak asimilasyon Yon lòt pou Kontraksyon. Epi y'ap tabli diferans yo fè ant yo	Fok èlèyo dwe fè anpil rechèch sou nèt epi rive eksplote enfòmasyon yo jwenn yo pou ogmante konesans yo. Elèv yo dwe fè rechèch sou kreyòl Gwadeloup, zile Dominik, Martinik... pou yo ka fè konparezon sou kontraksyon, asimilasyon entèn ak ekstèn ki genyen nan kreyòl ayisyen ak lòt kreyòl sou latè.
--	---	--	---

Tradiksyon

konpetans	Eleman ki nesese pou devlope konpetans lan	Aktivite elèv yo ka fè	Kòmantè
1. Aplike prensip tradiksyon ki mande pou respekte sans nan lang sous la. 1.1 Konprann ekspresyon fije ki nan lang sous la 1.2 Konprann fonksyónman eleman gramatikal, leksikal, semantik... nan lang sous la 1.3 Respekte rejis lang ki itilize nan lang sous la	• Tèks kout tankou konsiy, mòd anplwa, afich, kat swè, eslogan... • Tèks fonksyónèl ki ekri an franse ak an kreyòl. • Konesans sou de lang ki fasafas yo sou plan gramatikal, leksikal, semantik, eks.	Elèv yo ap chèche tèks ki ekri an franse (mòd anplwa medikaman, konsiy pou monte aparèy elektwonik, kat swè, eks.). Yo reyini an gwoup epi chak gwoup deside ki tèks yo ap tradui. Apre sa yo fè konparezon ant tèks orijinal la ak tèks ki tradui a.	Yon tradiksyon se pa tradiksyon chak grenn mo sòti nan yon lang pou al nan yon lòt, li enpòtan pou tradiksyon nan dezyèm lang nan respekte sans lang tèks la prezante a.
2. Aplike prensip tradiksyon ki mete plis aksan sou destinatè mesaj la. 2.1 Adapte tradiksyon an ak destinatè a. 2.2 Respekte lespri mesaj la nan lang sous la 2.3 Distenge kontèks lengwistik ak kontèks non lengwistik mesaj la	• Tèks piblisite ekri ak pale • Kèk tèks powetik tankou : ekstrè woman, nouvèl literè... • Tèks deskriptif, naratif, dyalòg, eks. • Denotasyon /konotasyon • Monosemi/polisemi • Chan semantik ak chan leksikal • Meod ak prensip tradiksyon yo	Elèv yo chwazi ekstrè ki soti nan woman ayisyen, nan nouvèl literè, nan liv pwezi ayisyen ekri, eks. Yo reyini an atelye epi yo fè tradiksyon tèks sa yo. Apre sa, deba fèt nan klas la sou respè prensip tradiksyon yo.	Li enpòtan pou avan ou tradui ou konnen pou ki piblik ou ap tradui tèks. Selon piblik la ou kapab plis itilize yon prensip tradiksyon plis pase yon lòt. Egz. Ou kapab fè plis espplikasyon si ou ap tradui yon tèks ki genyen yon dimansyon teknik pou yon piblik analfabèt

Gramè fraz ak gramè tèks

Konpetans	Eleman ki nesèsè pou devlope konpetans lan	Aktivite elèv yo ka fè	Komantè
1. Konstwi fraz konplèks pou kominike. 1.1. Metrize divès nivo konpleksite yon fraz. 1.2. Reprezante yon Fraz dapre estrikti aboresan. 1.3. Makònen fraz konplèks pou pwodui yon diskou koyeran.	1. Mo kowòdonan an kreyòl : konjonksyon (alòs, e, avèk (ak), epi, men, ni... ni, kidonk, oubyen, osnon eks.), • advèb (poutan, sinon, tankou, kouwè...) Nati ak fonksyon mo kowòdonan yo an kreyòl. 2. Fè diferans nan mitan fraz senp ak fraz konplèks. 3. Konnen kisa ki fè yon fraz rele "fraz konplèks". 4. Montre divès pati yon fraz konplèks. 5. Montre divès estrikti yon fraz konplèks. 6. Analize estrikti fraz konplèks. 7. Analize estrikti fraz konplèks san vèb.	Aktivite an gwoup I : Elèv yo chwazi yon tèks epi yo ekspwate li suivan griy sa a : analiz estrikti fraz konplèks pa kowòdinasyon ki nan tèks la, konparezon pwopozisyon endepandan ak pwopozisyon depandan yo, evalyasyon nati ak fonksyon mo kowòdonan nan fraz ki genyen plizyè pwopozisyon depandan, montre posiblite pou yon menm fraz konplèks genyen de sans diferan, eksplikasyon fenomèn sa a, Egz: Joslin p ap kite okenn gason mete pye sou kou'l. Anfen, rekonstwi tèks la nan yon tip ki diferan ak orijinal la. Aktivite an gwoup II: Elèv yo fè plizyè gwoup, mwatye nan gwoup yo pwodui yon tèks twa paragraph ak fraz ki genyen omwens de (2) pwopozisyon kowòdone, lòt mwatye a pwodui tèks twa paragraf ki gen omwens de (2) pwopozisyon	• Pwofesè klas la kapab deside sou ajansman pwogram lan ak elèv yo. Li deside sou ki aktivite ki merite plis tan, plis rechèch ak plis ekstansyon. Genyen plizyè gwoup ki fòme nan klas la. Elèv yo chwazi tèks ki ekri an kreyòl epi ki genyen divès kalite fraz konplèks ladan yo. Apre sa, yo etidye estrikti fraz sa yo. Men li enpòtan pou fraz sa yo soti nan yon tèks paske kontèks la ap pèmèt elèv yo

	8. Analize estrikti fraz konplèks ki genyen de (2) vèb, ensidswit. 9. Itilize estrikti aboresan pou analiz la.	sibòdone. Apre sa yo analize fraz konplèks ki genyen konpleman objè dirèk ak fraz konplèks ki genyen konpleman objè segon. Yo chache makònen fraz senp pou fòme fraz konplèks pa kowòdinasyon e pa sibòdinasyon. N.B. (Li enpòtan pou varye modèl fraz yo, sa vle di mele enpe fraz vèbal ansanm ak fraz nominal. <u>Aktivite II</u> : Konstwi yon tèks an majorite ak fraz konplèks pandan gwoup la ap aplike prensip koyerans ak kowezyon. Aplike règ repriz anaforik nan tèks la. Aplike règ pwogresyon nan jan paragraf yo konstwi. Aplike prensip pwogresyon tematik a tèm konstan, a tèm lineyè epi a tèm derive nan pwodiksyon an. <u>Aktivite endividyèl</u> Chak elèv travay sou tèks an kreyòl pou yo kapab analize koyerans ki genyen anndan tèks sa yo. Epi li konstwi pwòp tèks pa li selon modèl li te analize an gwoup la.	etidye rapò ki makònen estrikti lang nan ak sans li ka genyen.
--	--	--	---

Literati ayisyen an kreyol

Konpetans	Eleman ki nesèsè pou devlope konpetans lan	Aktivite elèv yo ka fè	kòmantè
1- Konpoze yon tèks literè. 1.1 konstwi plan pou jistifye prensip disètasyon literè. 1.2 Kritike yon tèks literè. 1.3 Analize yon tèks literè. 1.4 Kreye tèks literè a pati de yon enspirasyon. 1.5 Kolekte ekstrè tèks literè pou ekri antoloji. 1.6 konpare etid divès kalite jan literè. 1.7 Diferansye divès kalite pwosede ekriti selon jan, estil, idewoloji, oswa filozofi otè yo (Woman, nouvell, pwezi, mizik, teyat ets.)	• Liv ki gen kòmantè ak teknik disètasyon, • Dokiman sou kritik ak analiz literè. • Tout kalite èv literè sou tout kalite epòk, kouran ide ak filozofi. • Antoloji tèks literè ekri pa plizyè otè sou divès kalite jan, epòk, filozofi... • Resous imèn (pwofèsè literati, pwèt ak tout kalite otè ki vivan, ki konnen domèn literati byen) • Entènèt pou konsiltasyon èv otè yo. • Zouti ak tenik sou pwosede ekriti kèk èv literè tankou : woman, nouvell, fab, pwezi, teyat, eks.	• Travay an gwoup Genyen plizyè gwoup ki fòm nan klas la. Nan yon premye tan elèv yo ale nan bibliyotèk oswa sou entènèt pou chèche enfòmasyon sou kouman yo fè kòmantè literè. Nan yon dezyèm tan, yo ekri enfòmasyon yo. Nan yon twazyèm tan yo konpare enfòmasyon yo epi yo fè sentèz. • Travay endividyèl Pwofèsè a bay yon sijè disètasyon literè , li mande elèv yo al fè rechèch epi pote devwa a ba li. • Travay an gwoup Anseyan an mande elèv yo al fè rechèch pou rive koleksyone tèks literè sou kreyòl . (chak elèv dwe chwazi yon otè ayisyen)	• Ekri yon gwo zèv literè pa zafè tout tout moun, men tipa tipa, elèv yo ka aprann ekri jouk yo vin maton. • Menmsi elèv yo , nan yon premye tan pa ekri gwo zèv, men yo dwe pwosede aptidid ranmase mòso tèks pou konpoze antoloji. • Tank elèv yo fè rechèch sou otè yo, se tank yo ap konnen yo pi byen epi rive imite yo nan yon premye tan, Aprè sa, kèk nan yo ka rive maton nan ekri a pati pwòp imajinasyon pa yo.

		• Travay endividyèl Anseyan an mande chak elèv pou ekri yon tèks pwetik • Travay an gwoup (pwojè) - Nan yon premye tan, chak gwoup elèv gen pou rasanble ekstrè tèks sou yon otè yo renmen. Nan yon dezyèm tan, gwoup yo pote sa yo sanble pou analiz, kritik ak chwa espesyal pou antoloji literè. - Anseyan an chwazi tèks pwetik ki pi djanm yo epi pandan preparasyon yon fèt, anseyan an mande pou mete nan pwogram la powèm li te chwazi yo Jou fèt la (chak elèv deklame pwezi li te ekri a)	
--	--	--	--

Teknik Rechèch

Konpetans	Eleman ki nesèsè pou devlope konpetans lan	Aktivite elèv yo ka fè	Kòmantè
1. Reyalize yon fich lekti 1.1 Distenge tout enfòmasyon ki trete anndan kou deyò tèks la. (Dat tèks la parèt, ansanm zèv otè pibiye ets.) 1.2 Fè diferans ant yon fich lekti, yon rezime ak yon sentèz. 1.3 Elaborasyon : kesyonè, antretyen, Fòmilè ... 1.4 Prezante yon bibliyografi selon prensip rechèch lasyans.	Enfòmasyon sou otè a (non li, kote li fèt, ane li fèt...) Enfòmasyon sou tèks la (Tit, sou tit, dat piblikasyon, mezon edisyon, kantite paj.... Si se yon woman : a) chema naratif b) chema aktansyèl Enfòmasyon sou tèm ki trete anndan tèks la (anviwònman, sante, ladwòg...) Enfòmasyon sou pwosede ekriti otè a adopte tankou koleyidoskòp, espiral (Frank Etienne pa egz.)	Aktivite : Elèv yo prepare yon lis liv otè ayisyen ki gen rapò ak literati ayisyèn. Chak gwoup chwazi travay sou twa liv. Yo fè fich lekti yo epi yo prepare yon bibliyografi. Nan kad yon prezantasyon elèv yo genyen pou yo fè sou negritid, VIH-Sida, oswa esklavaj yo prepare fich lekti sou dokiman yo li.	Elèv yo dwe fè anpil rechèch ak lekti sou otè ayisyen 20 tyèm syèk yo tankou : Dany Laferrière, Georges Castra, Lionel Troujillo, Yanick Lahens. Fòk yo konpare otè ayisyen ak otè antiyè. Sitou lè se prezantasyon sou negritid gen otè antiyè ki anpòtan tankou : Aimé Césaire, Léon C. Damas. Fòk elèv yo fè anpil rechèch sou nèt pou yo ka jwenn anpil enfòmasyon pou prezantasyon yo ka djanm.